

Vychází 1., 10., 20.
každého měsíce o 10.
hodině. Expedicí se
nachází u Roberta
Veita v Nových ale-
jích č. 116.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl.
1 zl., půll. 2 zl.,
celor. 4 zl. rak. č.
S poštou: čtvrtl. 1 zl.
15 k., půll. 2 zl. 30 k.,
cel. 4 zl. 60 k. r. č.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

Nakladatel:

Robert Veit.

З Е М Ь М А.

Як krásná си, ó земѣ má,
В ярним роуху свém!
Кде лoука, гáй, кде гoра, лес,
Там сердце máй, там очи плес,
Там лáска домовем.
Як krásná си, ó земѣ má,
И в роуху снѣговém!
Кде грстка земѣ, там ie гроб,
Зпоминка з давнѣ слáвы доб,
Там слáва домовем.

Jos. Benoni.

Z E M Ě M Á.

Jak krásná jsi, ó země má,
Ve jarním rouchu svém!
Kde louka, háj, kde hora, les,
Tám srdce máj, tam oči ples,
Tám láska domovem.
Jak krásná jsi, ó země má,
I v rouchu sněhovém!
Kde hrstka země, tam je hrob,
Zpomínka z dávné slávy dob,
Tám sláva domovem.

Jos. Benoni.

● kostelní hudbě v Praze.

Dopis z venkova.

(Dokončení.)

Hudba kostelní v chrámě u Františkánů — u sv. Haštala a u sv. Ducha. — Poměr chorregentů venkovských k Pražským. — Roztřídění ředitelů kůru Pražských.

Dne 11. září na jm. P. Marie jsme přišli do kostela Františkánského, dávala se mše, jestli jsme se nemýlili, od Lickla, obstojně, ačkoliv tempa větším dílem byla rychlejší. Co se ale zpěvu týče, převládal tenor, jež regenschori p. Mayr velmi silně proti soprano, altu a basu zpíval, tak že jej skoro samotného

slyšeti bylo; a při graduale zpíval p. Mayr silným hlasem a tak nadšeně, že jsme se nezdáli býti v domě Božím. — I při dávání taktu jsme se podivili, a mimovolně nám přišel na mysl náš starý tatíček, nebožtík Vitásek, kterak on si počínal při řízení hudby chrámové. Nešermoval rukou na vše strany, ani se při Sanctus, kdež se zpívá „Svatý, svatý,“ neobracel zády k oltáři, oběma rukama takt dáváje; aniž se tvářil zlostně! Jeho ruka se způsobně pohybovala, jeho obličej prozrazoval, že se při tom modlí, a zdálo se, že jeho duše k výsostem se povznáší; vždyť se libě usmíval. Takýmto způsobem velebil Pána.

Chválu musíme vzdáti varhaníkovi p. Müllerovi, zasluhujeť v pravém smyslu slova jmena „varhaník;“ neboť v skutku hraje pěkně. Jeho hra jeť mírná, umělá a v pravém kostelním slohu. Což nemůže p. Müller své přede hry tiskem uveřejniti, a takto obecnstvu posloužiti? — Myslíme, že bychom se v nich nepotkali s takovými nešvárami a harmonickými chybami, jakož v šesti přede hrách od J. Förstera, loňského roku u J. Hoffmanna vyšlých.

Těž jsme byli přítomni službám Božím u sv. Haštala, kdežto jesti regenschorim p. Votrhanek, jež jsme znali již před dvaceti lety; ale pranic se nezměnil, ostal si věrným, pořád ten starý — Votrhanek. Vokalisty však dosud prý nemá, a musí si je dlužiti.

I u sv. Ducha jsme byli, a že p. Ulm vždy leto tráví na cestách, má za sebe suppleta. Toho dne řídil kůr p. Janák, a již si také vzal vzor jistých pánů; dával takt oběma rukama. Jakž jsme pozorovali, má p. Ulm na kůru hudebníky dosti silné, a ty prý musí míti; neboť jeho taktovka má mu býti nevěrná, jakž nám očitý svědek pravil.

V kostelích u sv. Havla u Dominikánů a u sv. Jakuba jsme nebyli, jelikož nám čas nepostačoval; jak jsme ale slyšeli, dělá prý p. Holub u sv. Havla hudbu slušnou. — Pan Proška nevábí však prý tolik posluchačů do chrámu sv. Jakuba, jako jeho předchůdce, ač prý velmi slušně místo své zastupuje.

Totoť celé naše putování po kostelích v naší staré

Praze, kromě Malé Strany, což si ponecháváme na budoucí prázniny. *) Ku konci ještě slovo o ředitelích kůru v Praze vůbec.

Ze všeho toho, co jsme v předu pravili, vysvítá, že ani v Praze není hudba na všech místech v takovém pořádku, jakby býti měla; a v Praze se to dá dělati; za jedno mají Pražští ředitelové kůru za svou práci slušný plat, a mimo to dostávají, jakž jsme již pravili, na vokalisty po 60 zl. str.; na hlavních farách, t. j. u sv. Mikuláše, v Tejně a u sv. Jindřicha berou na každé faře plat na 6 chlapců a u ostatních na každé faře na 4 chlapce; ale tyto jsou již vycvičení; obyčejně jsou to naši venkovští hoši, kteří jim práce velké nedají, a tito páni ani nevyvycvičených a neschopných nepřijmou; ale my venkovští se musíme namořit, než zpěváky vycvičíme, aby mohli zpívat v kostele, a tu ještě musíme s nimi zacházeti jako s máslem, sice nám utekou a nejdou zpívat. I s hudebníky jest to samé; jestli některého chce poučit, bere to za urážku a nepřijde též na kůr. Arcib. v Praze si musí ředitel kůru hudebníky platit, a tu si může vyvolit; má na vybranou a také si pak může poručiti; ovšem ten plat hudebníků není valný, a kolik hudebníků má placených? — vždyť by na mnohých místech regenschori nemohl ani hudbu provozovati anebo velmi chatrně, nemaje ochotníků.

My na venkově nemáme z většího dílu žádného platu za řízení chrámské hudby, následovně nemůžeme hudebníky platit, což pro nás velmi choulostivé, nebť musíme s nimi, jak praveno, velmi ponížene zacházeti, což se pražskému řediteli kůru nestane. Chlapci mají u regenschoriho stravu i byt zdarma, tudy jsou pořád při ruce, a musejí být poslušnými a pilnými, sice by je propustil. Toť jest pro pražské ředitele kůru velká výhoda. Také jsme slyšeli, že v Praze velmi málo pohřbů, při nichž by hudba aneb jen regenschori se zpěvákem přítomen byl. To u nás máme skoro každý pohřeb s hudbou, za to ale my se spokojíme s malým ale raději s častým výdělkem; a vždyť jest to pro venkovského učitele jen ta jediná odměna za jeho přičinění v kostele, co dostane od pohřbu; ale za to se každý přičiní a nelituje kus cesty jíti, uslyše, že někde mají novou pohřební píseň, aby si ji vypůjčil. Někdo nám řekl, že jeden ředitel kůru v Praze již leta zpívá pořád jednu a tu samou Rybovskou píseň při pohřbu, ačkoliv prý s to jest, každou chvíli lepších si napsati. — Inu pohodlnost!

Na něco jsme ještě zapomněli, čehož jsme v kostelích pražských pohřešili, totiž: že je-li po mši, hudeb-

*) Nemůžeme tak dlouho čekat a přineseme v brzku zprávu o pěstování hudby ve všech chrámech Pražských.

níci a zpěváci s kůru se rozlínou, jako když do vrabců uderí, jen tam zbyde varhaník, a tu hraje — někde dosti bídne — slavný chorál „Pange lingua“ i „Otče náš, milý Pane,“ bez zpěvů. Toť my to máme na venkově slavnější; s kůru se nikdo nehne, dokudž není po Pange lingua, a nezpívají jen zpěváci, ale všickni hudebníci, a takto společně velebíme Pána. Vždyť nám to připadá, hráti tyto chorály bez zpěvů, jakoby si někdo denní modlitby posadil do hudby, a je jen hrál a při tom nezpíval.

Též nám byli Pražští páni chorregenti od někoho v tyto třídy rozděleni: Do první třídy prý patří pp. Václ. Horák u sv. Vojtěcha, Zik. Kolečovský u sv. Štěpána, Jos. Krejčí u křižovníků, Alb. Mašek, ředitel kůru v Tejně. Do druhé třídy pp. Drechsler, ředitel kůru u sv. Petra, Holub u sv. Havla, Proška u sv. Jakuba. Do třetí třídy pp. Nejedlý, ředitel kůru u sv. Trojice na spálené ulici, Maer u Františkánů, Votrhanek u sv. Haštala, Studený u sv. Jindřicha, a Ulm u sv. Ducha; a do čtvrté třídy pp. Zykmond, regenschori u Dominikánů, Bílý v Emauzích, a ředitelkyně aneb její pomocník u sv. Trojice v Podskalí. *)

Totoť nám bylo sděleno od pána, ježž jsme neznali, a proto nemůžeme říci, jestli to dobré klasifikování čili nic, ač se nám onen pán zdál velmi v hudbě zbláhly a rozumný.

V. P.— 1. října 1859.

Pravdomil Káral a spol.

Část theoretická při vyučování na piano.

Podává Fr. Blažek.

(Pokračování a dokončení.)

Poněvadž z odvozování sext- a kvartsext-akkordu zřejmě vysvítá, že tyto akkordy nejsou nic jiného nežli trojzvuk — obdrží tedy sext- a kvartsextové akkordy při číslování harmonických stupňů ten samý stupeň, co jejich základní harmonie. Sextový akkord e g c, kvartsextový akkord g c e, jsou dle původu tolik co trojzvuk c e g; nacházíme-li se n. př. v tonině C, obdrží všecky tři akkordy bez rozdílu I. stupeň. Sext-akkord h d g, a kvartsext-akkord d g h, pochodí z trojzvuku g h d, ježž nacházíme v tonině C na pátém stupni, obdrží tedy jeden i druhý převrat, tak jako jejich základní akkord, V. stupeň. Podobně

*) Hudbu u sv. Trojice řídí na velké svátky pan Z. Kolečovský a obyčejnou neděli pan Rubricius na místě vdovy po zasloužilém řediteli a zdatném skladateli p. Láblerovi, a jak z jistého pramene víme, dělá se tam hudba na tamější síly slušná. Red.

bychom akkordům a c f — c f a, jelikož to jsou převraty trojzvuku f a e, nepodkládali v tonině C žádného jiného, nežli IV. stupně.

Úlohy jsou ty samé jako při prvním převratu; přidá se však k nim ještě úloha ta, by žák bezprostředně spojil s trojzvukem jeho první i druhý převrat n. př. c e g. Cvičení to se dělá ve všech polohách a ve všech toninách.

Očíslení (signatura) trojzvuku a jeho převratu.

Dilem pro snadnější přehled akkordů, dilem pro ušetření někdy zbytečného psaní přijalo se zvláštní písmo, kteréž záleží v číslicích nad nejhlubšími tony akkordův postavených.

Očíslený bas se jmenuje generalbas.

Generalbas se může vykonávat ve způsobu theoretickém a praktickém. První záleží v znalosti akkordů, které zpodnímu hlasu náležejí, jakož i v dokonalém uvědomění, jak se tyto akkordy bez not jen číslicemi a jinými k tomu potřebnými znameními určitě naznačiti mají. Druhý způsob jest: skutečné a řádné provedení a hraní toho, co se číslicemi a jinými znameními v počíslování basu zamýšlelo.

Při znamenání akkordů číslicemi spravujeme se tak jako u pojmenování podle nejdůležitějších intervallů akkordův. Chtěli-li bychom akkord bez rozdílu všemi jeho intervally naznačiti, velice by takovéto nahromadění čísel při hraní očísleného basu vadilo a místo ku prospěchu snadnějšímu přehledu na ujmu bylo. *)

Trojzvuky, jejichžto částky s předznamenáním hlavní toniny se docela shodují, číslicemi obyčejně nenaznačujeme a při hraní toliko podlé holého basu se řídíme. **)

Jenom tenkrát, chceme-li naznačiti polohu akkordů neb zpěv nejhořejšího hlasu a poskytnouti zpěvákům při doprovázení jistější podpory, číslují se trojzvuky také 5 3 neb 8 10, také 3 neb 5, anebo 5 neb 5 a t. d. 3 8

Stává-li se uchýlením do jiné toniny, že tony trojzvuku s předznamenáním hlavní toniny nesouhlasí, tuť se náhodné posuvky před číslice právě tak, jak před notu stavějí n. př. #5, b5, #3, b3, 5/5, 3/3. Při povýšení tonu postačí, jestliže se číslice jen přetrhne 5+.

*) Mnozí skladatelové v novější době místo očíslování basu raději i také ostatní hlasy kromě basu notami značejí, jsouce toho mínění, že své skladby před nepravým průvodem ochránějí.

**) Má-li se hrati bas bez všeho průvodu, poznamenává se: tasto solo.

Charakteristický intervall zmenšeného trojzvuku, jak nám známo, jest jeho malá kvinta; pročež tento trojzvuk výhradně 5̂ neb 5̂ nebo také k vyhnutí se všemu nedorozumění b4 neb 5/5 naznačujeme. Tak podobně zvětšený trojzvuk se #5 neb 5/5 nebo zkrátka 5+ značí, jelikož jest kvinta charakteristický intervall jeho.

Změní-li se v trojzvuku ba i v kterémkoliv akkordu terce jakoukoliv posuvkou, netřeba by se psalo #3, b3, 3/3, nýbrž postačí ku poznamenání vlastnosti terce posuvka bez číslice k. př. #, b, 3/3.

Tím se také vysvětluje, že velký trojzvuk, jehožto charakteristický intervall jest velká terce (pakli se s předznamenáním toniny nesrovnává) křížkem (#) neb v toninách s be jedině odrážkou (3/3) znamená.

Podobně malý trojzvuk, jehožto malá terce jest charakteristický intervall, jestliže ona se co cizoškálný ton objevuje, buďto znamením b, neb v křížkových toninách 3/3 naznačuje.

Známka sextového akkordu jest 6, kvartsextového akkordu 6/4; poněvadž sextu prvního, kvartu a sextu druhého akkordu za nejpodstatnější částky dotčených akkordů považujeme. Při povýšení 6 neb 4 může se číslice jen přetrhnouti 6+.

K lepšímu označení polohy, čísluje se sextový akkord také 8, 10, nebo kvartsextový akkord 8 neb 6 anebo 4. *)

6	6	6	8	8
4	4	4	8	6

Praktické cvičení v převratech trojzvuku.

K patričnému cvičení sext- a kvartsext-akkordů přede vším prospívá, doprovází-li se ve všech toninách tvrdá i měkká stupnice v basu následujícím způsobem:

c	d	e	f	g	a	h	c.
---	---	---	---	---	---	---	----

Toho samého průvodu se může upotřebit při sestupující škále.

Jiná cvičení uzpůsobíme z předešle uvedených progressí, vezmeme-li jeden trojzvuk v převratu, druhý však v původní formě asi takto:

c	h		a	g		f	e		g	c	
pochodí z progressí pod číslem III.											
5	6		5	6		5	6		5	6	
c	d		e	f		g	c		g	c	
povstane z progressí pod číslem VIII.											

*) Ačkoliv jest obyčej při očíslování akkordu větší číslo dávatí nahoru, předce se někdy k vůli udání polohy akkordu staví menší číslo nahoru a větší dolů.

Cvičení v čtení počíslovaných akkordů at hledá žák v praktických generalbasových příkladech od Förstera. S udáním stupňův převratem odvozených akkordů se však v těchto příkladech neshodujeme.

Z progressí pod číslem VI. obdržíme následující změnu v basu:

c⁶ e | f | d f | g | e g | a | f g | c ||

Nebo z progressí VII. utvoříme sobě jak následuje:

c e | g | d f | a | e g | h g | c ||

Ku konci ať se cvičí učeň hraním a transponováním následující progressí:

⁵ ⁶ ⁴ ⁵ | ³ — — — | ⁵ ^{##} ⁶ ⁴ ⁵ ^{##} | ³ — — — | ⁵ ^{##} ⁶ ⁴ ⁵ ^{##} |
 c | f a f | d | g h g | e |
 a c a | f g G | c || *)

Dějiny a charakteristika hudebních nástrojů.

(Pokračování.)

Lesnice.

Ital. Corno neb corno di caccia, franc. Cor neb cor de chasse.

Nejlepší školy pro lesnici napsali Domnich, Duvernoy a Čech Punto. Tito jakož i všichni jmenovaní opravovatelé lesnice byli spolu velcí mistři na tomto nástroji. Co virtuosové vynikali a vynikají na lesnici: Luigi Betolli, Louis Collin, Dikhut, bratři Josef a Jindřich Gügelové, Aug. Haase, Mich. Herbst, Bedřich Hradecký, bratři Jan Z. a Jan Ludv. Hutzlerové, Fr. Kohout, Leander, Jiří F. Marquardt, Nisle otec a syn, Panta, Punto, vlastně Stich, nejslavnější virtuos, pro něhož W. A. Mozart koncert pro lesnici a L. Beethoven sonatu pro piano a lesnici napsali, Polák, Mich. Schunke, Ondř. Seebach, bratři Jan, Josef a Vilém Steinmüllerovi, pak Bedř. Witt a t. d. Pražské konservatorium vzdělalo též mnoho virtuosů na lesnice. Pod professorem Zálužanem vynikli: Chot Fr., Nosek Václ. kapelník, Panocha v Stuttgartu a pan prof. Jan Janatka, kterýžto poslední mnoho znamenitých virtuosů vzdělal. Tito jsou: Bahr Frant. v Londýně, Gottwald Jind., skladatel ve Vratislavi, Grim Jan, kapelník v Rusi, Jelínek Vilém ve Varšavě, Jerie Ad. ve Vídni, Janatka Jan a Frant. bratři, v Praze; Kinzl Josef v Pešti, Kuar Václ. v Krakově, Kühnl, Čeněk v Rusi, Krtegius Jos. v Rusi, Levý Jan ve Varšavě, Malek Václ., kapelník, Perschl Václ. kapelník, Pilát Jos., kapelník v Zaře, Taux Alois, kapelník domu v Solnohradě, Klíma Fr., kapelník v Kla-

*) Za časté se stává, že se jeden a tentýž akkord přes více nežli jednu basovou notu drží; jak dalece a po kolik basových not se takovéto držení akkordu státi má, značí se — (horizontální čarou).

tovech, Vitek Ant. v Cáchách, Willner Ferd. v Hamburku a jiní.

Trouba [Trompeta.]

Ital. Tromba neb Clarino, franc. Trompette.

Jako lesnice náleží též trouba k nejstarším hudebním nástrojům. Národové dřívějších časů užívali jich ve válce ku svolání vojska a lidu při veřejných shromážděních a obětích, všechna vyobrazení ale, která v dílech dějepisců o těchto nástrojích nalazáme, dokazují, že nebyly ohnuté jako nyní, nýbrž rovné. Také byl objem starých trub malý; obsahoval totiž 3 neb nejvíce 4 tony. Svůj nynější tvar obdržel prý týž nástroj od jistého Moritze pod Ludvíkem VII. Druhy zhotovovaly se trouby ze stříbra neb jiného drahocenného kovu; nyní však jen z mosazného plechu. Roura má takou délku, že se tonu 8stopové principální píšťale aneb lidskému hlasu úplně rovná.

V novějším času užívali i samí znamenití skladatelové trub k provedení něžných melodií s velkým úspěchem. Ano, i Haendel sám učinil to ve svém oratoriu „Mesiáš“ při basové arii „Sie tönt, die Posaune.“ Trompeta žádá silnou a zdravou postavu těla, dobré plíce a obratný jazyk. K vyvedení chromatických tonů vynalezl Meyer v Hamburku nejprve vlastní nátrubek; napotom 1780 Michal Wögel v Carlsruhe tak zvanou invenční troubu; Weidinger ve Vídni r. 1801 troubu s klapkami a zlatník Noszmann v Hamburku troubu s ukrytými klapkami. Avšak všechny tyto druhy trub nevyhoví tak, jako ventilní trouba.

(Pokračování.)

Leonora.

Obrázek ze života Beethovenova.

Ačkoliv veselí obyvatelé Vídně velmi vrtkaví v svých náklonnostech a libůstkách bývají, ačkoliv tak zaneprázdněně a bezklidně den ode dne žijí; přec po všecky časy chovali v prsou svých pohnutlivou vroucnost a hlubokou přímost v pocitech pro své velké hudebníky.

Vídeňan byl a jest na zjevy tyto tak pyšen, jako na svého císaře a na svůj — práter.

Nemožno vytýkati Vídeňákům, že se nestarali, zdali Beethoven, Hayden a Mozart může pečená kuřátka jísti, aneb jak pohodlně obývají byty a zdali jejich měšce naplněny jsou; neboť každý pravý synek Vídeňský má sám sebou nejvíce co dělati.

Každý se však srdečně těšil, slyšel-li opět nějaký nový kus svého miláčka, pil pak na jejich zdraví, a zajisté až k zemi smekl klobouk, když jej náhodou některý z těchto výtečníků potkal.

Nesmějte se! To jest až příliš! Mnoho velkých duchů kráčelo v jednoduchém oděvu podle mnohých a přede nikdo před nimi nesmekl, a nikdo nepoctil je vroucím vzhledem, ano nikdo jim neděkoval za jejich plody.

Takový vzhled a dík podobá se jarnímu paprsku ducha oblažujícímu; žádný sebe vznešenější člověk nemůže se vzdáti bez bolesti takého paprsku. —

V nevšedně krásném měsíci červnu roku 1822 mohli jsme denně v určité odpolední hodině spatřiti vždy vysokého muže na glaci samotna se procházejícího, jemuž se každý úctyplně vyhýbal.

Ani o minutu dříve ani později nevykonával procházku svou, ani parno ani dešť nezrychlil jeho kroky; žádná květina, žádný člověk neopoutal jeho zrak; zdouha, jistě a pyšně kráčel s očima sklopenýma, ruce na zádech maje přes kříž složený.

Šedivé vlasy ovívaly krásné, myšlenkami ztížené čelo; nepozoroval ani, když dovádívý větérek kadeře na oko mu zavanul.

Nikdo nemohl jíti lhostejně kolem zjevu tohoto, neboť znak nevšednosti byl mu velmi zjevně vtisknut, a mohutná vysost genia táhla se kolem sklopené hlavy.

Každé dítě vědělo: „to jest Ludvík van Beethoven, jenž tak mnoho divukrásné hudbě sepsal;“ přestalof hráti, rychle zadrželo míč k nohous mistra se kotálející, ba ani bičikem neprásklo, když tento přímý muž se blížil.

Starí a mladí, vysocí i nízcí úctyplně mu ustupovali s cesty jej pozdravující, aniž by jeho poděkování očekávali. I nosičové uhlí se zastavili, až podivný muž přešel, každý ale také ctíl jej dle svého způsobu.

Právě tenkráté oživil Vídeňany půvab podivného zjevení. Beethoven dokončil před několika měsíci svou první a poslední operu Leonoru (později Fidelio); zpečoval se však ji dáti k provozování.

„Nenaleznu Leonoru, jakou potřebuji!“ pravil přátelům naň doléhajícím, aby operu svou provozovati dal.

„Stáváť arci množství zpěvaček; pro mne se však žádná nehodí.“

„Má Leonora nesmí trillkovať, ani rozmanitými rouladami hrdlo si namáhať; nemusí desetkráté oblek měniti, ani nevšedně krásná býti; jedno však mimo hlas od ní požadují, to však vám nevyjevím, vy byste se ztřeštěnému Beethovenovi ještě více smáli.“

„Nechte operu mou v stolku odpočívati a nestarejte se o ni!“

Netrpělivci však neustávali jej trpělivě prositi a naň dolehati. Poslalif k němu všechny zpěvačky města sídelního, konečně, když vše marné bylo, počali se naň opravdově hněvati.

Beethoven byl proti obyčeji dlouho trpěliv.

Jednoho večera však přátelé naň velmi dotírali a o skvělém vystoupení jisté nové zpěvačky mu vypravovali. Byla to dcera znamenité divadelní herečky Žofie Schröderové, as 17 let stará, jež se před nedávnem s rodiči svými z Hamburka do Vídně přestěhovala.

Co Mozartova Pamína roznítla veškeré srdce půvabem hlasu a postavy, bylať jí souhlasně velká budoucnost předpovídána. Vše to dozvěděl se velký mistr od svých přátel, kteřížto se naději kochali, že snad svolí, aby taková nadaná umělkyně v opeře jeho zpívali mohla. —

Beethoven se rozhorlil.

— „Jak že? dítěti sotva ze školy vyšlému mám posvátný svůj poklad svěřiti?“ tázal se hněvivě Beethoven. — „Myslím, že sníte, aneb zvědavostí smyslů pozbýváte.“

„Nikoliv, pro sedmnáctiletou dívku nepsal Ludvík van Beethoven svou Leonoru.“

„Nyní jsem vašeho mučení syt a oznamuji vám, že operu spálím, odváží-li se ještě někdo z vás po ní se tázati!“ —

A tak ve své zlosti imponoval, jeho oko tak ničivě plálo, jeho hlas tak hřměl, na čele jeho stálo ještě tolik bouřených mraků — že se jeden za druhým zticha ztrácel — a od té doby nebylo před mistrem o Leonore ani zmínky.

Po nějaký čas chodívala jasnovlasá dívka vstříc mistru z procházky se vracejícímu.

Obyčejně byla oděna v jednoduché bílé šaty; malý zdobný slaměný klobouk stínil sličný obličej a úzký, tmavorudý šál splýval jí po šíji.

Jako všichni, také i ona se mistru úctně vždy však velmi vděkupně vyhnula, když jej potkala, a vždy upnula své velké oko pevně v obličej mistrův.

Byly to oči poutající i odrážející; oči, ježto snícího ducha probuzovaly, jej sobě nakloňovaly a připevňovaly, byly to oči krásnomodré — zastíněné překrásným obočím.

Jen snivý Beethoven mohl tak dlouho zhledům těmto odporovati; neboť po více dní si dívky této ani nepovšimnul.

Když jej potkala, chvěly se jemné její rtíky a zdálo se, že by ráda mluvila; přec však vždy mlčela. Dlouho za ním pohlížela, jsouc plna obdivování a bolu, a pak se navrátila do města.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Novoměstské divadlo. Dne 24. října dávala se zde po nejprv Wagnerova opera „Rienzi, der letzte Tribune,“ kteráž 1843 v Drážďanech provedena byla. Vizme tedy krátký obsah děje, který padá as do polovice 14. století. — Nacházíme se v Římě před ohromnou budovou Lateránu. Po straně jeví se zraku našemu vysoký dům, k němuž právě několik Nobilův přichází. Orsini v čele jejich poroučí jim řebříky k oknu stavěti a dívku Irenu, jenž o pomoc volá, odvléci. V tom však přichází Adriano, syn Colonův a bře v ochranu ouzkostí mroucí dívku. Orsini protiví se jemu, tase meč. Obě strany hotoví se k boji, an lid sem přichází a tiší rozjitřeného Colona, který již se vrhá na svého protivníka. Raimondo, římský legát, poroučí jim odejít. Colono vztekem pojat se mu opět protiví; rozjitření Nobilové chtějí pútku. Tu vychází z chrámu Rienzi notár, a mírnými slovy snaží se potlačit hněv Nobilův, an lid Římský hlasitě „Sláva Rienzimu“ provolává. Drzé ousměšky metají Orsini, Colona i jejich tlupy na hlavu notárovu. Rienzi připomíná jim jejich přísahu, avšak drzá rota Nobilův chce pútku zítřejšího dne před branami města. Lid římský slibuje Rienzimu věrnost, pakli je svobodnými učiní. Notár slíbí jim vyplniti žádost, jestli ale dříve zvítězí nad svými protivníky. Lid s jásáním se rozejde. Rienzi tiskna na všech údech třesoucí se sestru na prsa svá, táže se jí po události. Irena ukáže na Adriano, který jí byl z nectných rukou Nobilův vytrhl. Rienzi děkuje jemu, ptá se proč nevztýčí meč se spolubratry svými proti němu. Adriano domlouvá mu, že toliko krví svých bratrů chce osvoboditi Řím, ne však cestou míru. Rienzi připomíná Adrianimu bratra svého, který rukou Colony zavražděn byl na břehu Tiberu, když sestře Ireně věnce vil; přísahá věčnou nenávist Nobilům a chce by Adriano smazal tuto hanu tím, když se stane Římanem. Adriano svolí a přijme na důkaz sestru notárovu pod svou ochranu. Adriano, kterýž Irenu miluje, skoumá zdali v něj důvěruje. V tom ozve se zvuk trubky, zpěv z Lateránu a přicházející lid římský slavně vítá Rienziho. Rienzi udělí městu, jakož i každému měšťanu svobodu, z čehož se lid raduje a přísahá jemu věrnost. (I. dějství.) Nyní objeví se nám pod síň sloupová v Kapitoliu, krásný pohled na město Řím a modrojasnou Tiberu. Sem vcházejí poslové míru, zvěstují Rienzimu a jeho senátorům mír. Rienzi raduje se nad tím, rozkáže poslům ohlas míru rozšířiti po všech ulicích města. Poslové odcházejí, an Orsini, Colona v průvodu Nobilův přinášejí jemu pozdravení míru. Rienzi co tribun děkuje jim za uposlechnutí zákonů římských, zve je zároveň k plesu, načež odejde. Nyní kují zde pozůstalí Nobilové pikle proti novému tribunovi a usnesou se na tom, jej při plesu zavraždit, čímž pak se část lidu od něho odvrátí. Orsini převezme na se úkol vraždy, chce obsadit Kapitoliu 400 bojovníky, což ale blížící se sem Adriano uslyší, vzkřikne a se prozradí. Snažit se je přemluvit, kárá jejich špatné předsevzetí i zrádu; — avšak již jest usnešena pomsta. Starý Colona vrhnuv kletbu na syna svého, svolí by jej zradil a šedivou hlavu jeho katu za oběť podal. Adriano přemožen dvojími protivními city: láskou k Ireně a otcí svému, sklesne k zemi,

uzavře pevně u sebe otce nezradit a kvapně odejde. Ples započne. Rienzi sedí na trůnu, podle něj sestra Irena. Adriano, jenž za ním stojí, hrozící zrádu jemu zvěstuje. Rienziho prsa kryty jsou pancířem pod bílým rouchem, a tudíž mu bodnutí Orsiniho dýky neuškodilo. Spiklenci jsou zajmuti, slavnost skončena! — V tom Baroncelli, římský měšťan, vrazí do síně a zvěstuje, že Nobilové vrhli se na Kapitoliu, avšak četným houfem římských vojnův zahnáni byli. Zatknutí jsou odsouzeni k smrti. K osamotnělému Rienzimu vstoupí nyní Adriano s Irenou a prosejí za život Colonův. Tribun je hluchým pro tuto prosbu. Adriano přísahá pomstu Rienzimu, an zpěv poutníků se z dálky ozývá. Na kolenou žebřou obě za milost starci. Lid chce smrt spiklenců; tribun snaží se naklonit jej k milosti. Lid takřka nucen, konečně přivolí pod výminkou vyhnání zatknutých z Říma. (II. dějství.) (Pokrač. budoucně.)

— V sobotu dne 29. října dávalo zdejší konservatorium k svému „Veni sancte“ mši od opata Voglera, Veni sancte od Seyfrieda, graduale od Cherubiniho a offertorium od Eiblera. Nemůžeme věru pochopit, proč pan ředitel B. Kittl tuto svému času propadlou, v mnohých částech světskými myšlenkami zapáchající mši od Voglera, jižto nikterak obratné zpracování upírati nechceme, k této slavnosti zvolil; anto výbornějších děl od domácích skladatelův mu k dispozici stojí. Provedení všech skladeb bylo neúhonné; zvláště pak vynikalo „Benediktus“ (solový kvartett), jež sleč. Aloisie Blažková (sopran), sleč. O. Bubnova (alt), p. Burian (tenor), pan Führer (bass) velmi pěkně provedli. Ze všech hlasů vyjímal se překrásně plnozvučný silný a zvonkovitý hlas sleč. A. Blažkovy, jižto zajisté skvělá budoucnost očekává. Orkestr ze žáků konservatoria sestávající velmi statně si počínaje vyhověl všem požadavkům.

— Zasloužilý kapelník pan Fr. Škroup uspořádá v neděli dne 27. t. m. v sále na Žofíně velký vokální a instrumentální koncert, v němž následující skladby provedeny budou: 1. Meeresstille und glückliche Fahrt, koncertní ouvertura od F. Mendelssohna. 2. Dvouhlasné písně od Mendelssohna a Národní písně: „O säh' ich auf der Haide,“ „Ich wollt' meine Lieb,“ ježto přednese více dám, žákyň to p. Škroupových. 3. Koncert pro housle od Ant. Rubinsteina: 1 větu (poprvé), již přednese pan prof. M. Mildner. „Kde domov můj?“ písně od F. Škroupa; přednášena v unisonu od více žákyň p. Škroupových. V druhém oddělení uslyšíme poprvé novou symfonii do E-moll od slovutného V. H. Veita.

— Stoleté narozeniny německého básníka Bedř. Schillera budou se dne 11. t. m. velkým koncertem oslavovati. Program je tento: Proslov od K. E. Eberta, Ouvertura k „Nevěstě Messinské“ od B. Schumannova pod řízením B. Kittla, „An die Künstler“ vokální skladba od Mendelssohna, provedena od zpěváckého spolku, slavnostní řeč, pracována a držána od Jos. Bayera, devátá symfonie od L. Beethovena pod vedením Frant. Škroupa. Sola této symfonie přednesou slečny: Prauseova a Schmidtova, pánové Bachmann a Eilers. V koncertě tomto budou téměř všechny hudební síly Pražské účinkovati.

— Tyto dni prodlával zde český pianista pan Kunz z Petrohradu.

— Pan Václ. Pokorný v Oustí nad Orlicí přišel na myšlenku, na obyčejné housle dvě dvojité struny připravit a výsledek téhož jest, jak se nám z Ústí píše, velmi dobrý. Housle takové vynikají mocností, plností a jemností tonu.

— Zesnulý Josef Procházka narodil se r. 1816 ve Vlašimi, věnoval se učitelství a pěstoval vřele hudbu, zvláště housle. Byl několika let podučitelem ve svém rodišti, stal se r. 1829 členem zdejšího divadelního orchestru.

— Za zemřelou paní Josefu Jirákovou, choti ředitele pianního ústavu, odbývalo se včera v 10 hodin v chrámě u Marie Sněžné Mozartovo requiem, při které příležitosti slečny Míkova a Schmidtova, pánové Bachmann a Strakatý sola přednášeli a divadelní orchestr spoluúčinkoval. Provedení bylo dobré.

— Nová symfonie od výtečného W. H. Veita, kteráž se v Lipsku s takým úspěchem dávala, jakéhož již dlouhá léta nějaká skladba nedosáhla; vyjde v brzku nákladem Breitkopfa a Haertla v partituře i s hlasy a později pro piano na čtyry ruce v Lipsku. Důkaz obliby, s jakou se Veitova symfonie a skladatel sám u p. hudbomilů Lipských potkal, podává tu okolnost, že ředitelství koncertů „Gewandhausu“ dne 22. října ráno ke cti pana W. H. Veita celý orchestr svolati dalo, by mu ouverturu k „Manfredu“ od Schumanna a tři první věty Beethovenovy deváté symfonie přednesti dalo. Takové vyznamenání dostalo se jen prvním hudebním autoritám, které Lipsko navštěvují, u př. v loni Lud. Spohru.

— Český hudební skladatel Antonín Filip Heinrich, jinak tatíček Heinrich zván, jenž mnohá leta v pustině Kentucky v Americe se zdržoval a v dubnu r. 1857 vlast svou navštívil, a obrovský koncert tu uspořádal, odebral se opět z vlasti své a vrátí se přes Anglicko do Ameriky nazpět. A. F. Heinrich narozen jest r. 1781 v Schönbüchlu u Krásné Lípy, věnoval se z mládí kupectví a byl velkoobchodníkem; zaměstnával se hudbou a byl snad svého času největší hudební entusiast. Po rozličných nehodách přišel do Londýna, kdež u divadel Drurylane, Convent Garden, Súrey, Vauxhalle houslistou se stal, a od svých kolegů ctěn byl. Zde si získal přátelství výtečného skladatele Herryho Bishopa, Clementiho, Crammera a slavného básníka Tomáše Moora. Pozdrzev se sedm let v Anglicku, odebral se do Ameriky, kdež přetrpěv mnohých svízeli a nedostatků, v jisté chatrči v pustině Kentucky se uhostil. Zde složil ponejprv píseň „How sleep the Brave“ (jak spí hrdina). Od té doby žijíc v největší soukromnosti, odvažoval se vždy na větší a větší skladby, s nimiž ve Filadelfii, Bostonu a v Novém Yorku u veřejnost vystupoval. Roku 1846 provozovaly se některé skladby Heinrichovy v Novém Yorku v tak zvaném „Tabernáku“, a došly v novinách „The Atlas“ a „The Tribunal“ největší pochvaly. Zvlášt vynikaly skladby „Washingtoniad“ a „vstupní pochod a sbor“, o nichž poslední list zvláště nadšeně píše. Velkých jeho tištěných a orchestrálních skladeb počítá se 75. V jeho komposicích jest mnoho fantasie a charakteristiky. Mnohá již titulem připomíná věrného syna země České, tak ku př.

složil, ač v poněmčilé krajině zrozen, symfonii k oslavě památky Josefa Jungmanna. Obsírnou biografii o Heinrichovi napsali J. Drowne, L. Maria Child a Julie de Marguerittes.

(?) Z Mnichova Hradiště. (Hudba kostelní.) Dne 9. října dávala se v chrámě sv. Jakuba mše od Diabelliho a co graduale hymnus k sv. Augustinu od Albina Maška, kterýž co praemie k „Daliboru“ přidán byl. Ředitel kůru pan Jan Bubák provedl skladby tyto velmi slušně, ačkoliv se žádná zkouška nedělala, a osvědčil se co obezřetný ředitel. Pozn. redakcí: V žádném případě není rádo kostelní hudby bez zkoušek dělati; neb i nejlepší ředitel nevyhne se při takových příležitostech skaliskám, jimžto v šanc vydán jest.

(A. V.) Z Pardubic. (Kostelní hudba.) Zdejší kostelní hudba pod ředitelstvím pana M. Kučery zasluhuje všestranného uznání. Ačkoliv p. M. Kučera žádných placených hudebníků nemá, snaží se přede všemožně, aby si dilettanty získal a s nimi dobré skladby provozoval. Ovšem má zdejší ředitel kůru několik malých zpěváků, avšak ti musí za to zpěvu vyučovati. Mše, které p. Kučera provozuje, jsou vesměs od výtečných domácích skladatelův, na př. od V. Tomáška, Vitáška, B. Führera, V. Horáka a t. d. Ze zpěváků, kteří na kůře účinkují, zasluhuje zvláště slečna M. Říhova velkého povšimnutí. Má příjemný soprán a vyniká pěkným uhlazeným zpěvem. Taktéž zasluhuje chvalné zmínky pan Frant. Jakl, jenž po mnohá leta službu varhanickou zde pilně zastává, a obratně s varhany zacházeti umí. Jiné hudební zábavy nelze zde nalezi! Kapella vojenská, která třikrát za týden před bytem plukovníka hraje, musela pro špatná počasí své produkce odložit. Avšak tu mi něco připadá. Nemohly by si Pardubice český zpěvácký spolek utvořit? Sil zpěvních a dobré vůle je zde dosti; toliko podnikatele rázného tu nemáme. Také spolek poskytl by nám nejen krásných zábav, alebrž přispěl by velice k zvelebení kostelní hudby, při nížto by účinkovati mohl. Kéž by se někdo této myšlenky ujal a ji statně provedl!

(H. S.) Z Polny. (Hudební zábava a varhany.) Dne 12. října zřídili zdejší učitelové k závěrce svého působení a vedení hudby kostelní, kteréžto povinnosti je sl. m. Rada ustanovením nového ředitele kůru zbavila, ještě jednu „hudební akademii“, a čistý výnos určili k zaopatření obuvu pro chudé školní děti. Program byl dosti rozmanitý; provozovalo se mezi jinými ouvertura „Panna jezerní“ od Storka, Potpouri od Strecka, Sbor bojovníků od Škroupa a sbor „der Jäger-Abschied“ s doprovázením čtyř lesnic od Mendelssohna a písně od Spohra. Ku konci se společnost tak rozveselila, že se několik národních písní společně zpívalo. Návštěva sice nebyla tak četná, jak se očekávati mohlo, než však příjem byl dosti vydatný, sešlo se 25 zl. r. č., začez se všem dárcům ve jmenu chudé mládeže tuto veřejné díky vzdávají. Nedávno jsem četl také v těchto listech o nově vystavených varhanách v Jaroměři, což mne velmi došlo. I u nás jsou znamenité varhany o 32 rejstříkách, které byly nákladem P. T. p. děkana Čapka ku konci 17. století od Brněnského měšťana Jana

D. Sieberta, rodilého z České Lípy zhotoveny. Z těchto 32li rejstříků jest 16 v hlavním dolním manuálu, 8 ve vrchním a 8 v pedálu, mezi nimiž se zvlášť Bourdon a Salicional v manuálu, trompetní a bručivý bass v pedálu vyznačují. Ano i sestavení těchto varhan a varhanní pouzdro jest zdařilé a slouží k okrase našemu slavnému chrámu Páně; než však jest co litovati, že tento krásný stroj bez vsí opravy ustavičně své obtížné služby zastávat musí, a tak bez vsí pomoci k úplné zkáze se chýlí, což nejvíce toliko kalkant pocituje. Kým by se nějaký přítel a dobrodinec takového stroje ujal a před zkázou zachoval!

Brandenburg. V druhé kvartetní zábavě slyšeli jsme kvintett do A od slovutného W. H. Veita, při kteréž příležitosti kapelník Tägluhsbuk druhou bráči hrál.

Berlín. Tuto zimu očekává se tu A. Rubinstein, anto se jeho oratorium „Ztracený ráj“ provozovat bude. — Královský dvorní obchodník v musikaliích p. Bock zřídí zaopatřovací ústav pro všechny německé hudebníky vojenských kapel a spojí ústav tento s již stávajícím ústavem pro vysloužilé vojenské hudebníky a jejich vdovy a sirotky, jehožto kapitál již 4000 tolarů obnáší.

Brno. První kvartetní zábava rodiny Nerudovské dne 23. října v sále redutním shromáždila vybrané obecnstvo. Všechny členy rodiny, slečny: Mina a Marie, pánové Josef a František, provedli skladby od Haydna, Mendelssohna a Spohra výtečně a došli hlučné pochvaly. Pojmutí všech skladeb bylo dokonalé a duchauplné. V triu účinkoval pan doktor Otavka na piano a osvědčil svým jasným úhozem a brilliantní sběhlostí, že je skutečně výtečný pianista. Druhá zábava slovutné rodiny této bude se dne 30. října, pak 6. listopadu od-
bývati.

Frankfurt. Dne 5. října dala se zde mladá cellistka sleč. A. Kullova v koncertě slyšeti; osvědčila talent a obratnost na svém nástroji. Dne 11. října vystoupil zde houslista Poznanský, žák Vieuxtempsův a zbudil velkou technickou sběhlostí a výrazným přednesem velké pozornosti. Jeho velký mistr hrál dvě piecy na violu a roznítil obecnstvo k hlučným potleskům.

Kassel. Dne 22. zemřel tu následkem mrtvice generální ředitel hudby Louis Spohr. Slavný skladatel tento nar. se 5. dubna 1784 v Brunšviku, kdež jeho otec lékařem byl. Učiv se houslím u Maucourta a později u Ecka stal se koncertním hudebníkem v Brunšvické kapelle. R. 1804 odebral se na umělecké cesty, stal se 1805 koncertním mistrem v Gothě a psal tu mimo díla pro komorní hudbu též oratorium „Poslední soud“ a operu „Alruna“ a „Souboj milenců.“ Na to stal se r. 1813 kapelníkem ve Vídni; pak r. 1817 ředitelem divadelní hudby ve Frankfurtu, a jmenován jest r. 1822 zdejším dvorním kapelníkem. Spohr složil ve všech družích

hudby velké a značné skladby; v kostelní hudbě, v symfonii, v komorní hudbě, v koncertech pro housle, v písni a operě je stejně výtečný. Spohr složil r. 1813 operu „Faust,“ r. 1818 „Zemíra a Azor,“ r. 1823 „Jesonda,“ r. 1825 „Skalní duch;“ pak „Pietro z Abana,“ „Alchymistu“ a r. 1844 svou poslední operu „Křižáci.“ R. 1858 řídil při padesátiletém jubileu Pražského konservatoria svou operu Jesondu v stavovském divadle.

Kolín n. R. Mladý Rus, jmenem Táborovský, jenž podporou J. M. císaře ruského houslím se učil, a jenž co chovanec Bruselského konservatoria pod ředitelem Fétisem komposicí studoval a se pod Leonardem v houslích zdokonalil, vystoupil zde v koncertě a osvědčil se co velenadaný, zvláštní umělec, jenž také talent ku komponování v sobě chová.

Lipsko. Dne 20. října odbyval se třetí koncert v Gewandhausu, v němžto nová symfonie od W. H. Veita provedena byla. Allg. Zeitung für Musik píše o ní takto: Dílo toto vyniká daleko nad všechny kapelnické symfonie. Chováť v sobě právo k své existenci. Nebudeme přirozeným způsobem od skladatele žádat, aby s nejnovějšími snahami zároveň kráčeti musel; jeho směr jest starší; ačkoliv i novější čas nezůstal u něho bez vlivu. Co nás však blahočinně dojalo, bylo: pravdivý cit, věrlost a svěžest — vlastnosti to, ježto nad všecko dělané (šablonovité) vynikají. Dílo to neobsahuje úchvatně náruživosti, taktéž i ne zvláště vyznačenou originalnost; avšak jest skrz na skrz ušlechtilé ve svém pojmutí a drží se také ve svých jednotlivých číslech s malými výminkami na stejné výši. — Dopisovatel do „Blätter für Musik“ pod Zellnerem ve Vídni vycházejících praví o ní, že je to dílo ušlechtilé, jež sluchu velkého obecnstva lahodí.

Paříž. Richard Wagner zamýšlí tu celou zimu prodletí a hodlá svou operu „Tannhäuser“ v divadle Théâtre lyrique provesti. Jak se praví, vyjednává prý s panem Carvalhem, ředitelem téhož divadla v této záležitosti.

Štětín. Dne 20. října vystoupila tu ponejprv sleč. Anežka Jakobsohnova, žákyně Pražského konservatoria v „Don Juan“ co Donna Elvíra a líbila se velice.

Dur a moll.

(Karel M. Esser.) Výtečný houslista rytíř Esser dával v Londýně koncert a byl na konci prvního svého allegra vypískán. Docela klidně očekávali, až se hřmot utiší, dal pak tempo k adagiu, odložil mezi ritornellem smyčec a vzav housle pod páží pískal své solo pizzicalem na housle se doprovázejce. Tím bylo obecnstvo překvapeno. Povstali smích a mezi pausami potlesk, a na konc zavznělo hlučné „Bravo.“ Virtuos pokloniv se obecnstvu umění příznivému pravil: „S radostí spravuji se dle vkusu ctihodných znatelův, vida, že je pískání v oblíbě.“ Bravo, volali někteří na novo, ačkoliv jich již tolik jako dříve nebylo a koncert se šťastně ukončil. Tato událost rychle se rozšířila a byla na čas pákou jeho štěstí.

➡ K příštímú číslu přidány budou obě notové přílohy. ➡